काठमाडौं जि.प्र.का.द.नं.२१२/२०६६/०६७ *किपुलिं पिदंगु नेपालभाषाया*

ज्वजलपा वा:पौ

JWOJALAPA NEPALBHASA WEEKLY

दँ: ६ ल्या: २५ पूर्णाङ्क: ७७ **ने. सं. ११३६ थिंलागा आमै आइतवा:** २०७२ पुस २६ गते आइतवार (Jan- 10, 2016) मू : ८/- (च्यातका)

पुष २७ गते जनजातितयुगु निगू ज्याझ्व:

शान्ति वाटिकाय् हाकूगु न्हि, किपूया लायकुलिइ सभा

ज्वज्वलपा वा:पौ

गोरखाया जुजु पृथ्वी नारायण शाह नं नेपा: एकीकरणया नामय् आक्रमण याना नेपा:या आदिवासी जनजातिया भावनाय् लिच्च लाकूगु ख: धका: उत्पीडित समुदायपाखें तायेका वयाच्वंगु दु ।

उकिं पृथ्वी नारायण शाहया बुदिं पुष २७ गतेयात पृथ्वीनारायण शाहपाखें नेपा: एकिकरण या:गु धका: तायेका वयाच्वंपिन्सं पृथ्वी जयन्ती धका: हना वयाच्वंगु दु। तर आदिवासी जनजातितय्सं धा:सा हाकूगु न्हिया रुपय् नं पुस २७ गतेयात हना वयाच्वंगु खने दु ।

पृथ्वीनारायण शाहनं भौगोलिक रुपं जक एकता या:गु तर भावनात्मक रुपं ला विभाजन या:गु अले विभेद या:गु ख: धका: जनजातितय्सं तायेका वयाच्वंगु दु ।

थ्व हे झ्वलय् राज्यं उत्पीडनय् लाकात:पिं आदिवासी जनजातिय्सं यँया शान्ति वाटिका व किपूया लायकुलिइ ब्यागलं ब्यागलं कथंया ज्याझ्व: याइगु जूगु दु। उगु कथंया ज्याझ्व:या निति नेवा: प्रदेशय् आदिवासी जनजाति जागरण अभियानया

किपूया छ्याक: ल्वहँतय् ई फाइगु

पृथ्वीनारयण शाहया फौजं नेपा: एकीकरणया नामय् भौगोलिक रुपं एकता याना आदिवासी जनजातिया भावनय् त:धंगु लिच्च: लाकूगु ख: । थ्व हे झ्वलय् नेवा: वस्ती किपुलिइ आक्रमण याना त्याके धुंका: अन च्वंपिं सलंस:म्ह मनूतय्गु न्हाय् व न्हायपं ध्यनेगु तकं ज्या या:गु खँ थीथी इतिहासकारतय्सं उल्लेख यानात:गु दु । अबले स्वस: व च्वयन्याम्ह किपूतय्गु न्हाय् व न्हायपं ध्यन धका: पृथ्वी नारयण शाहया फौजं किपू त्याके धुंका: किपुलिइ वयादीपिं इतिहासकार तय्सं च्वयात:गु खँ इतिहासया पानाय उल्लेख जुयाच्वंगु दु। अले एकीकरणया नामाय् आक्रमण याना त्याके धुंका: नं अन्यायपूर्वक व अमानवियता तकं क्यंन धका: तायेका किपूमितय्सं पृथ्वी ग्वसालय् कोटेश्वरय् वंगु छुं दिं न्हय: जक सहलह मुँज्या जूगु ख: । आदिवासी जनजाति राष्ट्रिय आन्दोलन नेपालं 'कथित राष्ट्रिय एकता दिवस' न्यायेकेगु नामय् हानं एकदलीय शासन नारायण शाहया ज्यायात थुकलं बिइगु ज्या याना वयाच्वंगु दु किपुलिइ । किपूया चीथू ध्वाखां क्वय् अले थौंकन्हय् मंगल स्कूलं च्वय् छग: छ्याखा:गु ल्वहं दु । पृथ्वी नारायण शाह येँया लायकूया दरबारय् च्वने धुंकूगु अवस्थाय् न्हयाथाय् वना व:सां नं पृथ्वी नारयाण शाह च्वनाच्वंगु दरवार येँया लायकूयात स्वया व हे छ्याक: ल्वतय् थुकलं बिइगु याना वयाच्वंगु ख: ।

छुं दँ न्हय: तक किपूया फुक्क धाइथें मनूत छ्याक: ल्वहं लागय् थ्यनेवं थुकलं बिइगु याना वयाच्वंगु ख:सा लिपांगु इलय् वया अथे थुकलं बिइगु हे छगू कथं ल्व:मना वने धुंकूगु अवस्था दु । चीथू ध्वाखां क्वय् न्हापा सिम्हा दुगु थासय् त्वाथ:चा दुगु थासय् दक्षिणपाखे दरवारयात जुजु लितहयेगु, आ:तक प्राप्त जूगु जनताया सकतां अधिकार समाप्त यायेगु आज्जु ज्वना: छपुच: अराष्ट्रिय तत्वतसें यानावयाच्वंगु यात पनेनु धासें थ्वहे वइगु पुस २७ गते हाकूगु स्वया छ्याक: ल्वहँतय् थुकलं बिइगु ज्या अबलेनिसें हे याना वयाच्वंगु ख:। पृथ्वी नारायण शाह नं नेपा: एकीकरणया नामय् आक्रमणयाना त्याकूगु व जनजातिनिसें फुक्क समुदायया भाषा, संस्कृतियात नापं परम्परायात विस्थापित याना छगू हे जाती व छगू हे भाषायात लागू या:गु ख: धका: तायेका पृथ्वी नारायण शाह नं नेपा: एकीकरण या:गु हे मखु धयाच्वंगु दु। थ्व हे झ्वलय् नेवा: प्रदेशय् आदिवासी जनजाति अभियानपाखें थ्व हे वइगु पुष २७ गते किपुलिइ न्हिनय् २ बजे छगू ज्याझ्व: याइगु जूगु दु।

किपूमित धाइपिं तत्कालिक अवस्थाय् पृथ्वीनारयण शाहया फौजलिसे बहादुरता क्यना ल्वा:गु नापं पृथ्वी नारायण शाहया फौजयात त:धंगु क्षति या:गुलिं न्हि हनीगु जूगु दु। थुकिया निति छुं दिं न्हय: जक आदिवासी जनजाति राष्ट्रिय आन्दोलन नेपालया मुँज्या च्वना तयारी या:गु ख:। उगु मुँज्यां दँय्दसंथें थुगुसी नं आदिवासी जनजातिया लिसें संघीयता पक्षधर, धर्मनिरपेक्ष पक्षधरपिन्त पुस २७ गते जुइगु ज्याझ्वलय् ब्वति कायेत इनाप या:गु ख: ।

पुष २७ गते येँया शान्ति वाटिकाय् न्हिनय् १२ बजे सहभागी जुया हाकूगु न्हि हनेत इनाप या:गु दु ।

आदिवासी जनजाति राष्ट्रिय आन्दोलन नेपालपाखें दँय् दसं पुष २७ गतेयात हाकूगु न्हिया रुपय् हना वयाच्वंगु ख: ।

थुगुसी किपुलिइ हे छगू ज्याझ्व: याना आदिवासी जनजातिया हक अधिकारया स: थ्वयेकेगु ज्याझ्व: त:गु ख: । किपूया लायकू अर्थात दरवारस्क्वायरय् जुइगु उगु ज्याझ्व: लिपा सकलें किपूया छ्याक: ल्वतय् वया पृथ्वी नारायण शाह व पृथ्वी नारायण शाहया ज्यायात थुकलं बिइगु ज्याझ्व: तयार या:गु दु ।

किपूया गथु प्याखं (गं मखा:गु प्याखं)

सफू बजारय् पिदने धुंकूगु दु थ:गु प्रति सुरक्षित यानादिसँ

सफू दइगु थाय्

१) ख्वपया च्याम्हसिंहया स्टेशनरी पस: (श्याम सुन्दरया पस:)
२) ख्वप कमल विनायकया स्टेशनरी पस:
३) किपूया सत:क्वया स्टेशनरी पस:
४) किपूया देय् पुगूया बाघभैरव स्टेशनरी पस:
५) किपूया पांगा दोवाटोया किपू बूक प्वाइट
६) येँया भोताहिति नातिबज्रया पस:
७) येँया कुलाभुलिइ च्वंगु मंका: धुकू पस:
८) यल, यल ध्वाखा अर्जुन स्टेशनरी पस:
९) स्वापू नितिं मेमेगु फोन नम्बर: ४३३४०१३, ९८४१७५२५८३, ९८४६०४६१२३९

मू

सच्छि तका जक (१००/–)

ज्वजलपा वाःपौ

सल्लाहकार
श्रीकृष्ण महर्जन
प्रकाशकः
नजरराम महर्जन
सम्पादक
श्रीकृष्ण तण्डुकार
ले-आउटः
ज्वजलपा डेस्कटप
संवाददाता
भरत महर्जन, निरजमान सिंह
थाकू
प्रिन्ट स्काई, यैं
ज्याकूः निखासी त्वाः किपू नपा-३
फोन ल्याः ४३३३००७, ९८४१४०१०७७
ई-मेल : jwojalapaweekly@gmail.com

सम्पादकिय

वार्तापाखें समाधान जुइगु जुल धकाः वायाच्वंगु खँ फय्गं जुल

आन्दोलन याना वयाच्वंगु संयुक्त लोकतान्त्रिक मधेसी मोर्चा व सरकारया दथुइ वार्ता जुयाच्वंगु अले वार्तापाखें समस्या समाधान जुइगु जुल धकाः गुगु कथं खँ वयाच्वन तर आकाभ्काकां मधेसी मोर्चां जारी आन्दोलनयात अभ्क प्रभावकारी व सशक्त रुपय् न्ह्यःने यंकेगु धासें न्हूगु ज्याभ्वः तकं सार्वजनिक यात ।

पुस २८ निसें माघ ७ गतेतकया आन्दोलनया ज्याभ्वः दयेकूगु दु । गुगु कथं २८ गते जिल्ला सदरमुकामय् जुलुस प्रदर्शन, ३० गते आन्दोलनय् ज्यान गुमेयाःपिनिगु किपाः ब्वज्या यायेगु, माघ २ गते लाठी जुलुस पिकायेगु, ४ गते मसाल जुलुस पिकायेगु, ५ गते बलिदान दिवस न्यायेकेगु व ७ गते गां नगरतक विरोधसभा यायेगु ज्याभ्वः तयातःगु दु । नापं इमिसं संघीय गठबन्धनपाखें र ाजधानी केन्द्रीत आन्दोलन यायेगु जुइ धकाः तकं धाःगु दु । थुकिया अर्थ स्पष्ट दु कि वार्ता सहमति लिक्क थ्यन धका धाःगु बास्वतय् फय्गं खँ जुयाच्वन धकाः ।

उकिं वार्तायाा माध्यमं समस्या समाधान जुइगु अवस्थाय् थ्यन धकाः वयाच्वंगु खँ आःया अवस्थाय् छगू कथं फुसुलूगु व फय्गं खँ जुयाबिल धकाः धायेफइगु अवस्था दु । सरकारी संचार माध्यमंनिसें ततःधंगु संचार माध्यमं समस्या समाधानया लिक्क थ्यन धकाः बय्बय् याःगु खँ धइगु फय्गं जुयाबिल धकाः प्रमाणित जूगु दु ।

नेपालभाषा संकिपा महोत्सवया लसताय् वंगु शुक्रवाः नेपालभाषा संकिपाया न्हापांम्ह नायक जय श्रेष्ठ, ४५ दँ न्ह्यःनिसें नेपालभाषाया रंगमञ्चंनिसें संकिपा ख्यलय् तकं मदिक्क योगदान यानादीम्ह रामकृष्ण धिना व नारायणदेवी प्रधानयात विशेष सम्मान याःगु खः । उगु ज्याभ्वः नेपालभाषा संकिपा समाजया ग्वसालय् जूगु खःसा नेपालभाषा संकिपा महोत्सव शनिवाःनिसें सुरु जूगु दु ।

येँनिसें किपूतक ज्यापू महागुथि-२

ने.सं.११२३ कछलाथ्व पारु म्हपुजा (वि.सं.२०५९ कार्तिकं ज्यापु महागुथि किपू नगर समितिं पिथंगु लुमन्ति-पौ पाखें ल्ह्ययया कयाःगु । थ्व च्वसां ज्यापु महागुथि गथेजुया गुगु कथं पलिस्था जुल धइगु सिकेत तिबः बिइगु तायेका थन न्ह्यब्वया च्वना । – सम्पादक

–बुद्धिलाल ज्यापु–

थुगु समितिइ ज्यापु महागुथिं राष्ट्रिय स्तरं संगठन निर्माण यायेगु व व्यापक रुपं प्रचार प्रसार यायेगु नितिं राजभाइ जकःमिया संयोजकत्वय् ज्यापु महागुथि संगठन निर्माण प्रचार प्रसार समिति स्वनेगु ज्या जुल । उगु समितिइ कृष्ण गोपाल महर्जन, आसाकाजि महर्जन, प्रेममान डंगोल, भक्तमान महर्जन, सानु महर्जन, बुद्धिलाल ज्यापु व रत्नकाजि महर्जन कार्यकारीणी दुजः जुल ।

अथे हे ज्यापु जातिया दुग्यंक अनुसन्धान यायेगु नितिं कलाकार भाजु एकाराम महर्जन सिंया संयोजकत्वय् विपेन्द्र महर्जन व न्हुच्छेलाल महर्जन दुजः कथं अनुसन्धान समिति स्वनेगु ज्या जुल ।

ज्यापु महागुथि राष्ट्रिय अन्तर ष्ट्रिय ख्यलय् व्यापक रुपं प्रचार प्रसार यायेगु तातुना ज्यापु जाति स्वनिगःया आदिवासी खः धकाः क्यनेगु तातुना नेपाःया आदिबाजं धिमेयात ने.सं. १११४ न्हूदँया लसताय् न्हूदँयात लसकुस यायेकथं ने.सं.१११३ लक्ष्मीपुजा खुन्हु हाकःगुँ दुनेया स्वनिगःया धिमे ब्वज्या यायेगु २०५० आश्विन १६ गतेया मुँज्या क्वःछित । थुगु हे न्हिइ संगठन निर्माणया लागि विधान मदय्क मगाःगुलिं छगू विधान समिति नं गठन याःगु दु । थुगु विधान समितिइ भक्तमान महर्जन-फुसिंख्यः, विपेन्द्र महर्जन-यैं, राजभाइ जकःमि ज्यापु- यैं/पाँगा, वीर सिंह-यल व न्हुच्छेलाल महर्जन-यल च्वंगु खः ।

धिमे ब्वज्या सुथांलाक ताःलाकेया नितिं ज्यापु महागुथिया ग्वसालय् यलया पीन्यागु त्वाःया सार्वजनिक मुँज्या सःतल । यलया ज्यापुतसें यलपाखें ज्यायायेगु बचं बिल । उखुन्हु हे धिमे ब्वज्या क्वातुक्क न्हयाकेत ज्यापु महागुथि न्हूदँ लसकुस समिति स्वनेगु ज्या जुल ।

प्रचार प्रसार समिति-कजि राजभाइ जकःमि ज्यापु-यैं/पाँगा, आर्थिक समिति-कजि न्हुच्छेलाल महर्जन-यल, कार्यक्रम समिति-कजि काजिमान महर्जन- यैं

थुकथं ख्वपय् नं धिमे ब्वज्याया नितिं सहलह जुल । थिमीनं थिमि नगदेश, बोडेया प्रतिनिधि ज्यापुत सःताः नगदेसय् छगू मुँज्या जुल । थ्वहे सिलसिलाय् येँया दक्षिण पश्चिम लागा स्वयेगु मू जिम्मा बुद्धिलाल ज्यापुयात बिल । किपूयात केन्द्र विन्दु दयेकाः च्वबहाःनिसें थक्वाःतक च्वंगु धिमे मुनेगु ज्याय् जि, ज्ञानवहादुर महर्जन व महन्त बहादुर महर्जन स्वम्हं ब्वाँय् जुया । पाँगाया निंतिं कुलबहादुर महर्जन पासा कया । जिमिसं दक्षिण पश्चिम लागाय् मुक्कं ३३ गू खलः धिमे लुइका तर थुलिमछि दयानं गनं धिमे दु, थाइपिं मदु । गनं थाइपिं दु धिमे मदुसा गनं गनं धिमे नं दु, थाइपिं नं दु वये मलानाः ब्वति काये मफुगुलिं मुक्कं ९ गू खलकं जक ब्वति कायेके खन ।

ने.सं.१११३ लक्ष्मीपुजाखुन्हु येँया लगंत्वालय् उलेज्या यानालि १२ ताः इलय् ज्यापु जातिया ऐतिहासिक धिमे ब्वज्या न्ह्यात । येँदँया परम्परागत सांस्कृतिक लँपुं चाःहिला इतुंबहालय् वया क्वचाल । थुगु धिमे ब्वज्याय् जर्मनया भाजु बेग्नरजुं धिमे थानाः ब्वति कया दीगुलिं मेगु आकर्षक जुया बिल । ब्वज्याय् ८७ खलकं ब्वतिकालसा थुकी किपूपाखें समल, कुतिसाः, कुतुभ्वः, थांबहाः व मानत्वाः न्यागू खलकं ब्वतिकाल, पाँगा पाखें ध्वाखासि, दथल व पाघु स्वंगुलिं ब्वतिकाल अथेहे थक्वा व वन्थःचा पाखें छगू छगू याना झिगू खलकं ब्वतिकाल ।

धिमे ब्वज्या तसकं न्ह्याइपुक क्वचाल । थुलिमछि ज्यापुत छथाय् मुनेदयाः मन तसकं लय्ताय्कल । स्वनिगःदुने धिमे ब्वज्याया थीथीकथं राय प्रतिक्रिया समाचारया रुपं बजारय् पिदन । सहभागीजूपिं दुने थःथवय् ज्याभ्वः ताःलागुलिं मन फुरुङ्ग, सकस्यां न्हाय्तःपुका खँ ल्हाय् खन । थाय्थासय् ब्वाँय् जुयाः ज्यासंपिं सकल पासापिनि ज्याया मूल्यांकन यायेकथं छगू तःजिगु भेला च्वंसां ज्यू धैगु मतिइ दुगु जुया च्वन तर उगु मूल्यांकन भेला मजुल । सकस्यां थःम्हं यानागु दुःख सुखया खँ न्ह्यब्वये मखन गुकिं याना यक्व पासापिन्त असन्तोष व निरासाया खसुं भुन ।

दच्छिलिपा ने.सं.१११५ कछला म्हपुजाखुन्हु ज्यापु महागुथि केन्द्रीय तदर्थ समितिया झिंप्यम्हसिया ज्यासना पुचः नी स्वन । १) विपेन्द्र महर्जन नायः यैं, २) राजभाइ ज्यापु न्वकू यैं, ३) विर सिंह न्वकू यल, ४) न्हुच्छेलाल महर्जन दांभरि यल, ५) राजभाइ जकःमि ज्यापु, महासचिव यैं/पाँगा, ६) गोपाल महर्जन सचिव यैं, ७) सानुकाजि महर्जन सचिव यल, ८) बुद्धिलाल ज्यापु दुजः किपू, ९) काजिमान महर्जन दुजः, यैं, १०) मचार जा महर्जन दुजः यैं, ११) रत्नकाजि महर्जन दुजः यैं, १२) कृष्ण कुमार प्रजापति दुजः ख्वप १३) हिराकाजि महर्जन दुजः यैं, १४) नविन डंगोल दुजः यैं

संगठन तःचलाः यायेगु भ्वलय् थीथी गामय्नं कचाः खलः नी स्वनेगु आज्जु ज्वन ।

ज्यापु महागुथिया उद्देश्य

१) स्वनिगाःलिसें देया थीथी थासय् च्वना जीवन हनाच्वंपिं फुक्क ज्यापुतय्त संगठीत यानाः जातीय चेतना थनाः देश विकासया लँपुइ न्ह्यज्याकेत कुतः यायेगु, लिसें ज्यापु जातियात थःगु ज्यापु जातिप्रति गौरव तायेकेत चेतना थनेगु ।

२) ज्यापु जातिया उत्पति, धर्म, संस्कृति, संस्कार, नखःचखः, पेशा, रीतिथिति आदिया खँय् अनुसन्धान, संरक्षण व विकास यायेगु ।

३) सामाजिक, आर्थिक, राजनैतिक, धार्मिक व बौद्धिक शोषणं ज्यापु जातियात मुक्त यानाः ज्यापु जातिया विकासया नितिं न्ह्यज्यां वनेगु ।

४) ज्यापु जातिया थःगु मांभाय् नेपालभाषाया संरक्षण व विकास यायेगु, भ्की ज्यापु, भ्की नेवाः व भ्की नेपाःमि धइगु भावना थनेगु ज्या यायेगु ।

ज्यापु महागुथिया ज्याभ्वः- च्वय् न्ह्यथनागु तातुना पूवंकेया नितिं गुथिया अल्पकालीन व दीर्घकालीन ज्याभ्वः थुकथं क्वःछ्यूगु दु ।

१) ज्यापु जातिया उत्पति व विकासया खँय् अनुसन्धानात्मक गोष्ठी याना सफू पिकायेगु । २) ज्यापु जातिया सांस्कृतिक प्याखं, संगीत, बाजं खलःया खँय अनुसन्धान याना सफू पिकायेगु ।

३) ज्यापु जातिया महत्वपूर्णगु परम्परागत गुथि, संस्कृति आदिया खँप्रति गौरव ताय्केगु ज्याभ्वः न्ह्याकेगु ।

४) ज्यापुतय्त थःगु जातिय चेतना थनाः ज्यापु जाति खँग्वःप्रति गौरव तायेकेगु ज्याभ्वः न्ह्याकेगु । ५) ज्यापु जाति एकता ब्वयेत इलय् ब्यलय् र ाष्ट्रिय स्तरगु साँस्कृतिक ब्वज्या यायेगु । ६) ज्यापु जाति स्वनिगःया आदिवासी खः धइगु खँयात प्रमाणित यायेत अनुसन्धानात्मक गोष्ठी यायेगु । ७) नेपालभाषा साहित्य, लिपि, बुद्ध धर्म आदि संरक्षण व विकासया नितिं फुकथं पलाः न्ह्याकेगु । ८) ज्यापु जातिया वास्तविक जनसंख्याया ल्याःचाः पिकायेगु कुतः यायेगु । ९) ज्यापु जातिया निति योगदान वियादीपिं स्वदेशी व विदेशीपिंत सम्मान यायेगु ।

१०) ज्यापु संस्कृति संरक्षण यानाः वयाच्वंपिं परम्परागत सांस्कृतिक ख्यःया हनेबहपिं गुरु, कजि, त्वाः नायः आदिपिन्त हनेगु व वयकःपिनिपाखें न्वंवाकाः भिडियो रिकर्ड यायेगु ।

११) महागुथिया ज्या पूवंकेया नितिं माःबलय् माःकथं आर्थिक, अनुसन्धान, सांस्कृतिक, सल्लाहकार आदि उप(समितित स्वनाः ज्या न्ह्याकेगु ।

थुलिजक मखु सकल ज्यापुतयेत ज्यापु महागुथिया सार्वजनिक इनाप यायेगु ज्या नं जुल। थनलिपा छसिंकथं मेगु वालय् ...

किपूया खानेपानी धर्ना व तोडफोड

किपू नगरपालिका वडा नं ९,१०,११ व १२ पाँगाय् बांलाक लः मवःगु तःन्हू हे दत । वडा नं.९ व १०य् भाजंगलं छ्वया हयाःतःगु लः फोहर त्वनेमज्यूगु धकाः सियाः व लःया पल्सा फिल्टर यानाः बांलाःगु लः छ्वया हयेत इनाप याःगु खः । अबलेनिसें लः छ्वया हयेगु हे दिकल । छन्हू निन्हू धा धां बाछि तक नं पांगाय् गनं हे लः मवसेंलि पांगामित मंगलवार खानेपानी कार्यालय किपुली डेलिगेशन वन । अयनं लः छ्वया हयेगु छुं हे खँ मल्हासेंलि बुधवार पांगाय् नाय्खिं च्वय्काः खानेपानी धर्ना च्वंवनेत इनाप यात ।

बुधबार अफिस इलय् पाँगाया मिसापिं खालि घः ज्वनाः व मिजंपिं नाराबाजी यानाः खानेपानी ज्याकुथिइ धर्ना च्वंवन । ज्याकुथि पिनेच्वनाः ताउतक नाराबाजी यानाच्वनं नं अन सुं हे मवःसेंलिं ज्याकुथि स्ववनं अन सुं छम्ह कर्मचारी नं लुइके मफुत ।

खानेपानीया व्यवहार खनाः तँम्वःपिं पांगामितसें मनू च्वंमदुगु कुर्सि छु यायेत धकाः पिने हयाः च्याकेगु ज्या तकं याःगु खः । छम्ह निम्हेसें ज्याकूया भ्यालय् ल्वहँतिं कयेकाः खाः नं तःछ्यायाना ब्यूगु दु । अर्नलिपा कीर्तिपुर नगरपालिकाय् वनाः खँल्हाःबलय् मेगु व्यवस्था मजूतले पाँगाय् न्हिं च्यागः ट्यांकर लः हयाः छगू परिवारयात ४० लिटरया दरं त्वनेगु लः बिइगु धकाः ट्यांकरं लः हयाः इनाच्वंगु दु । थ्व नं गुलि व्यवस्थित जुइगु खः स्वयेगु ल्यं दनि ।

तिर्थहिरा सिरपाः सुरेन्द्र तुलाधरयात लःल्हात

मंकाः धुकू वचत व ऋण सहकारी संस्था लि.या न्हय्क्वःगु दँमुज्या व तिर्थहिरा सिरपाः म्हिगः छगू ज्याभ्वःया दथुइ यैंया नेपाः ब्यांक्वेटय् जुल । अथेहे, थुगु दँमुज्यालिपा हनेबहःम्ह नेवाः ल्त्यलुवाः मल्ल के. सुन्दरया मूपाहाँसुइ तिर्थहिरा सिरपाः लःल्हायेगु ज्याभ्वः जूगु खः ।

थुगु सिरपाः थुगुसी नेपालभाषा ख्यलय् संकिपा दयेकाः योगदान बियावयाच्वंम्ह नांजाःम्ह निर्देशक व कलाकार सुरेन्द्र तुलाधरयात लःल्हाःगु खः । ज्यभ्वलय् मू पाहाँ कथं नेवाः न्ह्लुवाः मल्ल के सुन्दर झायादीगु खःसा मंकाः धुकू वचत व ऋण सहकारी संस्थाया नायः रमेशकाजी स्थापितया सभापतित्वय् जुगु खः ।

नेवाःतय्गु आर्थिक ज्याखँया नितिं वंगु न्हय्दँ न्त्यः नीस्वंगु मंकाः धुकू वचत तथा ऋण सहकारी संस्थां थःगु दँय्दसंया दँमुज्याय् तिर्थहिरा सिरपाः लःल्हानावयाच्वंगु खः ।

३९ म्हेसित नेपालभाषा केन्द्रिय विभागं सिरपा व पदक लःल्हात

विपिन कपाली
चिकं मू

नेपालभाषा एम.ए.तगिमय् दकलय् अप्वः ल्याःहःम्ह ब्वमियात लःल्हाइगु पियुष पदक ने.सं.११३५या निंतिं पाँगाया दीपा महर्जनं त्याकूगु दु । त्रिभुवन विश्वविद्यालय नेपालभाषा केन्द्रीय विभागया ग्वसालय् थीथी सिर पा व पदक लःल्हायेगु ज्या जूगु दु । मुक्कं ३९ म्हेसित सिरपा व पदक लःल्हायेगु ज्या जूगु खः ।

ज्याभ्वलय् ने.सं. ११३४ या सत्यहेरा सिरपाः मृगेन्द्र सुवेदी व ११३५ या सत्यहेरा सिरपाः लक्ष्मीशोभा नापितयात लःल्हाःगु खः ।

नेपालभाषा एम.ए. तगिमय् दकलय् अप्वः ल्याः हःपिं ब्वमिपिन्त लःल्हाइगु पियुष पदक ११३४ या निंतिं तुलसीकृष्ण प्रजापति व ११३५ या निंतिं दीपा महर्जनयात लःल्हाःगु खः ।

एम.एम. तगिमय् ल्यू व लियांल्यू लाःपिन्त लःल्हाइगु श्रेष्ठ पदकं माया तुलाधर, देवेन्द्र महर्जन, बाबुराजा महर्जन, सविना शाक्य व विराजकाजी राजोपाध्याययात छार्यपिउगु खः । ज्याभ्वलय् मूपाहाँ प्रा.डा. त्रिपाठीपाखें उप प्रा. बज्रमुनि बज्राचार्य च्वयादीगु नेपाःगाःया धर्म व सरिता महर्जनं सम्पादन

यानादीगु चाणक्य सार संग्रह सफू विमोचन नं यानादीगु खः । ज्याभ्वलय् नेपालभाषा एम.ए. तगिमय् ब्वनाच्वना दीपिंत थीथी छात्रवृत्ति नं लःल्हाःगु खः । थथे लःल्हाःगु छात्रवृत्तिइ त्रिवि निशुल्क व थीथी छात्रवृत्ति नं लःल्हाःगु खः । थथे लःल्हाःगु छात्रवृत्तिइ त्रिवि निशुल्क व जेहेन्दार छात्रवृत्ति पाखे नानीहेरा महर्जन, सुमा श्रेष्ठ, राजु कपाली, भरत महर्जन, रेनु श्रेष्ठ, पंकज नकर्मी, तेजमाया महर्जन, रत्नकाजी महर्जन, अमिनराज शाक्य, भरत महर्जन, मोहनदेवी महर्जन, सचिन शाक्य, तारा प्रधान व सृष्टि श्रेष्ठयात लःल्हाःगु खः । नारायण छात्रवृत्ति अञ्जु, निरण ज्वालानन्द राजोपाध्याय, रविन श्रेष्ठ, रामेश्वर शरण श्रेष्ठ व रचना शर्मायात लःल्हाःगु खःसा अञ्जिता खड्गीयात लःल्हाःगु खः । पासा पुचः यूके छात्रवृत्ति पूर्णिमा डंगोल व मेरिना सिखाकार व नानीमैंया श्रेष्ठयात, योगवीर सिंह अनुसन्धानवृत्ति नजुमा राजभण्डारीयात लःल्हाःगु खः ।

थुगु हे ज्याभ्वलय् नेपालभाषा केन्द्रीय विभागयात थीथीकथं ग्वाहालि यानादीपिं बाबुराजा महर्जन, राम महर्जन, अमृत महर्जन व न्हुच्छेमान महर्जनयात सुभाय्कथं लुमन्ति चिं देछ्यायेगु ज्या जूगु खःसा भ्वतंनिसें झायाः नेपालभाषा एम.ए. क्वचायेकादीम्ह रमा कर्णजीत यात विशेष सम्मान याःगु खः । ज्याभ्वलय् विभागय् पलिस्था जूगु कविकेशरी चित्तधर हृदय व बैकुण्ठ प्रसाद लाकौलया भ्वाता स्वनेत आपालं योगदान यानादीम्ह कलाकार राजु कमलविरसिंह तुलाधरपिनिगु कपालीयात नं सम्मान यायेगु ज्या जूगु खः ।

मयजु मेरिना सिखाकारपाखें नेपालभाषा केन्द्रीय विभाग व लोक साहित्य परिषदयात झिद्वः व छतका दां लःल्हानादीगु खः ।

मूपाहां प्रा.डा. सुधा त्रिपाठीं त्वाःदेवाय् मत च्याकाः उलेज्या जूगु थुगु ज्याभ्वः सह प्रा. तुलसीलाल सिंह (प्रमुख नेपालभाषा केन्द्रीय विभाग त्रिवि, शिक्षाध्यक्ष, त्रिवि) सभानायत्वय् न्ह्याःगु खः । पाहांकथं प्रा.डा. माधवप्रसाद गौतम, प्रमुख पाटन संयुक्त क्याम्पस, त्रिवि, प्रा.प्रेमशान्ति तुलाधर, सह प्रा. मञ्जुश्री श्रेष्ठ, उप प्रा. वज्रमुनि वज्राचार्य, सरिता महर्जन, हरि शरण चखुं, पंचवीरसिंह तुलाधर, धरत महर्जन (नायः लुमन्ति दबू), रविभक्त श्रेष्ठ, उपस्थिति दुगु खः । ज्याभ्वलय् लसकुस यासें मयजु निजिरोस श्रेष्ठं विभागपाखें बिया वयाच्वंगु थीथी सिरपा व पदकया विषयस जानकारी बियादीगु खः । नापं न्त्यःने न्त्यथनादी– 'थीथी सिर पालं यानाः नेपालभाषा केन्द्रीय विभागय् तसकं न्त्यइपुसे च्वंगु दुसा मेखे विभागया विभागीय प्रमुख सह प्रा. तुलसीलाल सिंहजुं विभागया विकास एवं उत्थानया निंतिं आपालं आपाः कुतः याना वयाच्वंगु दु ।

लिच्वःकथं स्वदँया दुने हे ब्वनामिया संख्या थ्यंमथ्यं सच्छि हे जूवःगु दु । पारिवारिक लकस दुगु थ्व विभागय् ब्वनामि यक्व दसेंलि ब्वनेगु व स्यनेगु उत्साह अप्वया वयाच्वंगु दु । सक्षम नेतृत्वं यानाः विभागया कार्यक्रम बांलाना वयाच्वंगु खः धकाः मधासें मगाः । भविष्यय नं थथे ब्वमिपिं अप्वः दइ, थीथी दातापिसं सिर पा, छात्रवृत्ति नापं थीथी कथंया ग्वाहालियात निरन्तरता बी, विभागया लकस झन झन बांलाना वइ धकाः आशा नापं विश्वास यानाच्वना ।'

राजितबहादुर श्रेष्ठं न्ह्याकादीगु ज्याभ्वलय् लुमन्ति दबूपाखें नेपालभाषा एमए न्हापांगु दँया क्षेत्रकार्य अध्ययनया भ्वलय् भ्वँतय् क्षेत्रकार्य याः वंगु ईया किपा लुमन्तिकथं विभागयात देछ्यायेगु ज्या याःगु खः ।

थुगु हे ज्याभ्वलय् नेपालभाषा केन्द्रीय विभागपाखें सिक्किमय् वनाः नेपालभाषाया प्रशिक्षण ब्यू झायेत्यंपिं प्रा.डा. चन्द्रमान बज्राचार्य, जीवनकुमार महर्जन व निर्मला श्रेष्ठपिन्त नं बिदाई बीगु ज्या जूगु खः ।

ज्यापुतय्गु जक मखु ज्यापु दिवस

–विपेन्द्र महर्जन

झिदँया सशस्त्र जनविद्रोह व झिंगुन्हुया जनआन्दोलनं २४० दँनिसेंया एकतन्त्रीय सामन्ती शाहवंशया शासन अन्त जुसें धर्म निरपेक्ष नेपाः घोषणाया नापनापं संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रमय न्हूगु नेपाः निर्माणया लुखा चाःगु दु। जनताया लागि जनतां दयेकूगु संविधानया लागि संविधानसभाया चुनावया लहर या क्रमय् वि.सं. २०६४ चैत्र ४ गतेया नेपाल राजपत्र भाग ५ य् नेवाःतय्सं सामा दुकायेगु लसताय् हनावयाच्वंगु पुन्हि थिंला पुन्ही अर्थात् मंसिर पुन्हि किरात पर्व उधौलि पुजा, नेवाःतय् यःमरि पुन्हि व अन्य जातिं धान्य पुन्हि धकाः मानय् यानातःगु पुन्हीया उपलक्ष्यय् ज्यापु दिवस घोषणा यासें सार्वजनिक विदा ब्यूगु दु।

थ्व घोषणायात नेपाःया आदिवासीतय्सं सम्मान भाःप्यूगु दु । नेपालमण्डलया नेवाःत तसकं हे हर्षित जूगु दु । तर गुम्हगुम्हं नेवाःत थ्व घोषणा न्यनाः शंका उपशंका कया वःपिं नं खना । थथे शंका उपशंका जुइगु नं स्वभाविक हे खः । छाय्धाःसा सलंसः दँनिसें नेपाःया सामन्ती शासकतय्सं मंकाः संस्कार दुपिं नेवाःतय्त ज्याया (कर्म) नामं हे जातिया नां बियाः अलग अलग थजातक्वजातया संस्कार लाडय् यानाः थःथवय् ल्वाकाः हक अधिकार लाकाः अःपुक शासन यानावःगु इतिहास दु । उकिं नेवाः दिवस मधासे ज्यापु दिवस घोषणा जूगु धैगु न्हापा थें हे नेवाःतय्त हानं थःथः ल्वाकेगु व थुमिपाखें अनेक कथंया फाइदा कायेगु छगू चालबाजी ला मखु ला धैगु न्त्यसः नं न्यनेदु । तर थौं संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रमय व्यवस्था व जातीय तथा क्षेत्रीय स्वशासनया खँ वयाच्वंगु इलय् नेवाःतय्त हानं पुलांगु संस्कारय् कुनातय्गु न्हूगु चालबाजि ला मखुला धैगु न्त्यसः नं वयाच्वंगु दु ।

थौं नेवाःतय्गु इतिहास व नेवाः समाजया वास्तविकताप्रति विचाः यायेमाःगु अवस्था वःगु दु। उकिं थज्यागु शंका उपशंका याना च्वने माःगु अवस्था मदयेके माःगु दु। थ्वबारे विचाः यासे नेवाः, नेवाः समाजया इतिहासया सही सही पाना पुइकाः स्वयेनु। थुकिं सत्य तथ्य लुइके फःसा नेवाः जुयाः ज्यापु धयाः न्त्यःने वने मफैगु अवस्था हे मदयेका छ्वये नु ।

नेवाः धाःपिं व ज्यापु धाःपिं सु खः थ्वबारे सीके माःगु दु । संसार (भुगोल)या नक्सा अनुसार एशिया महादेशया मध्य हिम श्रृंखलाया हिमवत क्षेत्रया मध्य भूभागया न्यागुः पर्वत् (धिलाच्व, जामाच्व, सिफुच्व, साङ्गाच्व व फूच्व) व थ्वया जःखःया उपत्यकाय् आदिकालनिसें बसोबास याना वःपिं मंगोलवंशया किराततय्त नेवार धया वःगु खः । न्हापा न्हापा थुमित ङापार धाइगु, ङापार धाधां ङवार जूवंगु अनंलिपा नेवार धयावःगु व थुमिगु थ्व भूमियात थाय्या नामय् ङापार हे धाधां थाय्या नां नेपाल जुयावःगु इतिहासकार तय्पाखें धयातःगु खँ दु । थुपिं न्याद्वः, खुद्वः दँ न्त्यःनिसें थनया प्रकृतिनाप भ्यलय् पुनाः थनया भूमि कृषि भूमि हिइका मानव सभ्यताया इतिहास न्त्याकावःपिं खः धैगु नं वर्णन दु ।

थ्व हिमवत क्षेत्रया दक्षिण पश्चिम भेगया कपिलवस्तु गण राज्यय् जन्म जुयादीम्ह सिद्धार्थ गौतमं प्रतिपादित बुद्ध दर्शन व शिक्षाया उपदेशं ङापारया नेवार समाजं २५०० दँ न्त्यःनिसें अनुसरण यासे शान्ति, समानता, संवृद्धि व एकता (संघीयता)या लागि संघर्षशील जुयाः छगू लिपा मेगु विधात पत्ता लगय् यासे वहे कथं न्त्यानाः जःखःया गण राज्यतय् नाप नं समानताया लिधंसाय् न्त्यःने वयाच्वंपिं खः धैगु इतिहास दु। थन कुल, वंश, जात, जातिप्रति भेदभावया संस्कार नेवार जातीइ मदु, समानताया व्यवहार दु।

किरातकाल, लिच्छविकाल व मल्लकालया सुरुया दसकतक नेपाल भूमिया नेवार राज्यया इलय् विकास जूगु बुद्ध दर्शन व शिक्षाया संस्कारत आः नं दनि। तर थौं थुकी विकृतित वयाच्वंगु दु। ऐतिहासिक कीर्तित नेपालय् जक मखु चीन, ल्हासा, जापान, म्यानमार, इण्डोनेसिया आदि देसय् लुमंकेबहःगु नेपाःया कीर्तित थुकिया प्रमाण खः । बुद्धकालीन युगय् भिक्षु संघया महत्वपूर्ण योगदान दुगु खँ दु । भिक्षु संघया श्रमण भन्तेपिन्त ज्ञान, विज्ञान, शीप, प्रविधिया स्रोत्र तथा धम्म वशिलस्वभावया गुरु बन्दना योग्य वन्दे शब्द सम्बोधन यायेगु चलन दु। अथेहे गृहस्थि समूह उपासक उपासिका समूहयात 'भावो' व 'भारो' छ्यलावःगु अभिलेख दु । बुद्ध दर्शन व शिक्षाया लिधंसाय् कृषिजन्य उब्जनीमूलुक ज्या, वस्तु जन्य उत्पादनमूलक ज्या, सेवामूलक ज्या तथा निर्माण मूलक ज्याय् संलग्न गृहस्थी नेवाःतय्त 'भावो' शब्द सम्बोधन यायेगु व बनेज्या तथा भारदारी ज्याय् संलग्न गृहस्थि नेवाःतय्त 'भारो' धायेगु उगु युगंनिसेंया प्रचलन खः धैगु अभिलेखया लिधंसाय् धाय्फु । थ्व युगय् झिंच्यागू प्रकारया शीप व झिन्हय्गू अनुसन्धान केन्द्र दुगु खँ नं दु ।

गबलेनिसें सामाजिक, आर्थिक व सांस्कृतिक रुपं जूगु उन्नति व विकासय् सन्तोषया सासः ल्हायेगु चलन नेवाः समाजय् खनेदयावल, अबलेनिसें नेवाःत प्रमादिइ लाःवन, अप्रमादि जुइ मफया वन । अलसांनिसें नेवाः समाज बुलुहुँ सामन्ति प्रवृत्तिया संस्कारय् भुलय् जुइगु जुया वल । अप्रमादि जुया च्वनेगु बुद्ध शिक्षाप्रति च्यूता मदया वन । धर्मया नामं पुजा पाठ यायेगु, भक्तिभाव तयाः देगः मन्दिर निर्माण यायेगु द्यःमूर्ति स्थापना यायेगु, जात्रा यायेगु व नये त्वनेगु संस्कारय् तक्यं वन । प्रत्येक नेवाः बस्ति विद्यमान विभिन्न मतया अनगिन्ति देगः मन्दिर, चैत्य चीबहाः तथा थीथी धार्मिक स्थल (तीर्थस्थल)या मेला हना वयाच्वंगु थुकिया प्रमाण खः ।

नेपाल संवत् ५०१-५१६ या इलय् जुजु जयस्थिति मल्लं वर्णानुश्रमवादी पुरेततन्त्रया पण्डिततय्त सःताः थुमिपाखें सल्लासुझाव कयाः नेवाः समाजय् सुधारया नारा हयाः भावो समूहया नेवाःतय्त ३२ ज्याःया नामं जाति विभाजित यानाः थुमित ज्यापु धाय्गु व भारो समूहया नेवाःतय्त उच्चस्तरया नामं श्रेष्ठ धायेगु नियम हःगु सकसिनं स्यूगु हे खँ खः । भिक्षु संघया वन्देतय्त यथावत हे मान्यता तःगु खँ दु । तर थ्व इलंनिसें नेवाः समाजय् सामन्ति प्रवृत्ति व विभेदवादी संस्कृति मनोवैज्ञानिक तवरं जक मजुसे सामाजिक नियमया रुपय् हा कयावःगु खनेदत । थ्व इलय् भावोया विकल्प ज्यापु, ज्यापुया विकल्प नेवार व नेवारया विकल्प भावो भारो धाय्गु सामाजिक चलन यात ल्वमंका छ्वयेगु ज्या जुयाबिल ।

भारो समूहया नेवारया छगू पुचलं मातृ धर्म बुद्धधर्म मत्वःतुसे नालाकाल थुपिन्त उराय् (उदास) धाय्गु चलन हल । लाय्कू व लाय्कूनाप सम्बन्ध दुपिं छगू भारो पुचलं मातृधर्म बुद्धया संस्कार नापनापं पुर तवादी ब्रह्मू धर्म (थौंकन्हय् हिन्दु धर्म धाः)या संस्कार नं नालाकाल थ्व भारो पुचःतय्त जक श्रेष्ठ धायेगु चलन नेवाः समाजय् खने दयावल ।

थुकथं हे भिक्षुत्वं त्वःताः गृहस्थि जीवन हनेमाःपिं नेवाःतय्त वन्दे हे धयावःगु दु । तर थुमि सन्तानतय्त लिपा वया वरे वा बाँडा धायेगु चलन छखे खने दया वलसा मेखे शाक्यभिक्षु धायेगु जुजुं शाक्यवंश धाधां शाक्य जक धाय्गु जुल । थ्वहे क्रमया अवस्था नेवाः राज्य टुक्राटुक्रा जुल, मुख्यतया यें, यल व ख्वप शक्ति सम्पन्न राज्य खने दयावल । थुकथं राज्य विभाजित जुयाः नेवाःसमाजय् क्षेत्रीय रुपं नं विभेदया संस्कार ब्वलनेगु मौका दयावल ।

नेपाल संवत् ७९५ इलय् यें, यल, ख्वप देय्या जुजुपिं जानाः नेवाः समाजय् न्हूगु सामन्ती पुरेतवादी तथा विभेदवादी नियम कानून हयाः लाडय् यायेगु ज्या जुयावःगु खनेदत । थ्व इलंनिसें नेवाः समाजया भावे ज्यापु तय् बिचय् नं ज्याया नामं जाति नामाकरणयात जोड बियाः छगू ज्याय् संलग्न परिवारया बिचय् जक बिधि व्यवहार याये दइगु, छु ज्या याना वःगु परि वार खः वया सन्तानतय्सं मेगु ज्या याये मदइगु, परिवारया सुं सीसा काय्, कलाःपिं वर्खी च्वनेमाःगु आदि नियम कानून यें, यल व ख्वपया नेवाः समाजय् लागु यायेगु यात । थ्व नियम विपरित याःपिन्त व याःगु सियाः नं सुचं मब्यूपिन्त जनही मोरु १००, जरि वाना लगे जुइगु नापं थुकिया विर ोध यँय् वःसा यल ख्वप जानाः दमन यायेगु अथेहे यल, ख्वपय् नं यायेगु स्वम्हं जुजुपिसं सम्फौता यानाः लागु यानाः सामन्ती व्यवस्था बल्लाका तःगु इतिहास नेवाः समाजय् दु ।

सामन्ति प्रथा धैगु बुँ (जमिन) व बुँज्यामि (किसानी) नाप प्रत्यक्ष सम्बन्ध दुगु प्रथा धाःसां ज्यू। थ्व प्रथां यानाः बुँज्या याना वयाच्वंपिं सम्पूर्ण परिश्रमि मेहनती व इमान्दार भावो नेवाःत विस्तारविस्तारं सामन्ततय्गु चंगुलय् फसय् जुजुं वन । छुं सयेकेगु सीकेगु अवसरं बञ्चित जुजुं वन। परम्परा धायेगु बाहेक मेगु छुं खँय् नं च्यूताः तय् मफया वन । थुपिं मध्ये नं बुँज्यानाप सम्बन्ध भावोतय्त जक ज्यापु धायेगु जुयावःगु खनेदु ।

जब गोरखाया जुजु पृथ्वीनार ायण शाह नं नेपाः देय्या नेवाः राज्यत नं थःगु अधिनय् लाकेत सफल जुसांनिसें एकतन्त्रीय सामन्ती शाह तथा र णाशासनकालय् नेवाः समाजय् खनेदुगु सामन्ति संस्कार संस्कृतियात हे बढुवाबिसे निर न्तरताय् जोड बीगु ज्या जुया बिल। थ्वहे इलंनिसें बुँज्या यानाः नं परम्परा बाहेक मेगु छुं याये मखनाच्वंपिं भावोतय्त जक छुं मस्यूपिं, ब्वःगु ज्या जक याना वःपिं नेवाःतय्त क्वह्यंकेगु शब्द हे ज्यापु धाय्गु चलन खने दयावल। सामन्ति शासकतय्सं जक मखु शासकया मतियार जुयावःपिं नेवाःतय्सं तक नं परि श्रमी बुँज्यामि नेवाःतय्त ज्यापु धकाः हेपय् यायेगु क्वह्यंकेगु शब्द छ्यलावःगु सकसिनं अनुभव याःगु दु ।

ज्यापु शब्दया अर्थ ज्या याइपिं, ब्वःगु ज्या यायेमाःपिं नेवाःत धैगु अर्थ लगे यानाः छगू इलय् वःगु जूगुलिं ज्यापु बारेया सत्यतथ्य खँ मसिया च्वंगु खः । ज्यापु शब्द नेवाः जातिया पर्यायवाची शब्द खः । पालि तथा संस्कृत शब्दकोषय् 'ज्या'या अर्थ धर्ती वा भूमि खः 'पु'या अर्थ नेवाःभासं थुवाः खः । थ्व हिसावं स्वयेबलय् ज्यापुया अर्थ अर्थात् भूमिथुवा अर्थात् थौंकन्हय्या भासं धायेगु खःसा ज्यापुत धैपिं नेपाल मण्डलया आदिवासी नेवाःत धाःगु खः । उकिं ज्यापु धैपिं अलग जाति मखु, आदिवासी नेवाःत खः । थ्व खँ नेवाः दबू प्याखंयात नेवाःतय्सं हे ज्यापु प्याखं धयावःगु खँ ला सकसिनं स्यूगु हे खँ खः । थ्व हे भावनायात कया: थौंया नेपाल सरकारया सम्बन्धित पक्षं किरात पर्व उघौली पुजा, न्हूगु वा भकारी पुज्यायेगु यःमरि पुन्हि उपलक्ष्यय् ज्यापु दिवसया घोषणा याःगु हे आदिवासी दिवस रुपय् नालेगु फु । यदि थ्व घोषणा नेवाःतय्त हानं विभेदया संस्कारय् हे लाडे यायेगु नियत खःसा थ्व दुर्भाग्य नं जुइफु । थ्वपाखे नेवाःतय्सं विचाः मयासे मगाः। थिंला पुन्हि अर्थात् मंसिर पुन्हियात किरात पर्व उधौली पुजा, नेवाःतय् यःमरि पुन्हि, अन्य जातितय् धान्य पुन्हि धकाः मानय् यानावःगु पुन्हियात ज्यापु दिवस धकाः घोषणाया बारे नं छकः विचाः याये। यःमरि पुन्हि उघौली पर्वबारे नेपाःया ऋतु अनुसार उब्जनी जुइगु अन्न वा, छ्व, बूबः, सि तथा तरकारी (वाउँचा) नेपाःया सकल आदिवासीतय्सं थःथःगु रुची अनुसार परिकार दयेकाः उपभोग यायेगु संस्कार दु । नेवाःतय्सं थथे ऋतुकथं जुइगु अन्न मध्ये वा, छ्व, सि उपभोग यायेगु चलन मध्ये वा लयाः पानाः स्वयेकाः सामा दुकयाः न्हूगु वाया जाकिचुं पाखें यःमरि (खेंवान्किया मरि) दयेकाः न्हूगु वा भकारी वा त्यपय् वापुज्यायेगु थिंला पुन्हिया दिं नालावयाच्वंगु खः। थ्व पुन्हिसं नेवाःतय् यःमरि दयेकेगु चलन जूगुलिं थिंला पुन्हियात यःमरि पुन्हि धयावःगु खः । थ्व यःमरि पुन्हियात सामा दुकायेगु पुन्हिया रुपय् नं मानय् याः।

थज्याःगु चलन नेपाःया तराईया आदिवासी थारुतय् नं थ्वहे इलय् न्हूगु वाया सामा दुकयाः यःमरि दयेकाः नयेगु चलन दु। पूर्व तराईया उदयपुर , सिराहा, सप्तरीया थारु समाजय् नं थथे थिंला पुन्हि जःखः न्हूगु वाया सामा दुकाये धुंकाः (त्यप थें जाःगु) चाया भकारीया वा पुज्याये धुंकाः नेवाःतय् थें हे यःमरि दयेकाः उकी दुने स्वंगः वा न्यागः आखे तयाः पोटासि थें जाःगु थलय् हायाः भकारी छाया यःमरि नयेगु चलन दु। जि थःम्हं नं उदयपुर व सप्तरीया थारु समाजय् २०५७ मंसिरपाखे वनाबलय् नये लंगु खः। यःमरियात थारु भासं 'बगिया' धाइसा ल्वंचामरियात 'पित्था/पित्थि' नं धायेगु चलन दु।

थथेहे पश्चिम तराईया थारु समाजय् नं मंसिर पुन्हि जःखः न्हूगु वाया सामा दुकयाः वाया भकारी व भूमियात जाकि ग्वः दुने तयाः यःमरि, ल्वंचामरि छायाः पुजा यायेगु चलन दु । थुमि नं पूर्वया थारुतय् यःमरि दयेकी थें दयेकीगु खँ रुपन्देही जिल्ला प्रगति नगर सिक्टहन गाविसया प्राध्यापक पल्टनप्रसाद चौधरी थारुं धयादीगु दु । तर थनया थारुतय्सं यःमरियात 'बगिया' मधासे 'धिकुरी' धायेगु व ल्वंचामरियात 'पित्थो' धायेगु चलन दुगु खँ नं पल्टनप्रसाद चौधरीं हे कनादिल । नेपाः आदिवासी नेवाः व थारु धइपिं छगू हे संस्कार संस्कृतिं प्रभावित जूपिं धइगु खँ न्त्यथंसें नेवाःतय् घःसू गुभाजुं यायेमाः थें थारु समाजय् नं घःसू थारु पुरोहिततय्पाखें यायेमाःगु चलन न्त्यथना दी ।

थथे वाया सामा दुकयाः पर्व हनेगु चलन पश्चिमया मगर समाजय् नं दु । तर थज्याःगु पर्वयात सायद धान्य पुन्हि (वा सामाया पुन्हि) धकाः मगर समाजय् नं हनेगु चलन दु । यःमरि दयेकेगु चलन मगर समाजय् मदु तर न्हूगु माय् चुं यानाः न्हायाः दथुइ ह्वःतयाः वः छुइगु चलन दुगु खँ पश्चिम बर्दियाया समाजसेवी मन थापामगरं कनादीगु दु ।

ल्यं ५ पेजय्

ज्यापु दिवस....

४ पेजया ल्यं

पूर्वया राई(लिम्बूतय्सं ला किरात उघौली पर्वया नामं थिंला पुन्हि मानय् यानावःगु ला सकसिनं स्यूगु हे जुल । थथे, गुरुङ, तामाङ्ग, थकाली व तराईया मेमेपिं आदिवासीतय् नं थ्व पर्व हनेगु चलन दयेमाः । थ्वबारे अध्ययन अनुसन्धान यायेमाःगु आवश्यकता दनि ।

थ्व थिंला पुन्हियात धान्य पुन्हि, यःमरि पुन्हि, उघौलि पर्व धकाः गुगु ज्यापु दिवस नेपाल सरकारं घोषणायात थ्व घोषणा नेवाःतय्सं थुइकाः च्वंथें जातिया नामं मखुसे आदिवासीया नामं सामा पर्व (हाभेर्निङ्ग फेस्टिभल)या रुपय् ज्यापु दिवस धकाः घोषणा याःगु ठहर याये फु । ज्यापु शब्द नेपाःया नेवाःतय्त सम्बोधन जुयावःगु प्रचलित शब्द जूगुलिं थ्व हे प्रभावया कारणं नेवाः लगायत किरात तथा अन्य आदिवासीया सामा पर्वया रुपय् थिंला पुन्हि धान्य पुन्हियात यःमरि पुन्हि ज्यापु दिवस धकाः घोषणा याःगु खः धकाः धायेफु ।

थौंया नेपाःया सामन्ती भावंजाःगु सामाजिक, आर्थिक, धार्मिक तथा सांस्कृतिक स्वरुप पुरा हिलेमाःगु दु । संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रय् न्हूगु नेपाः निर्माण यायेगु सु अवसर थौं झी न्त्यःने दु । थ्व अवसर पुरा यायेगु खःसा नेपाःया आदिवासीतय्गु ला थुकी तःधंगु भूमिका दयेमाः ।

सांस्कृतिक रुपं पर्व तथा दिवस हनेगु पुलांगु सोच पूरा त्वःताः न्हूगु नेपाः निर्माणयात ल्वयेक न्हूकथंया संस्कार संस्कृति निर्माण याये सयेके नु । परिमार्जित याये फयेके नु ।

यःमरि पुन्हि ज्यापु दिवस, किराँत पर्व उधौलि पूजा धान्य पूर्णिमाया उपलक्ष्यय् नेपाःया सकल आदिवासीया पूर्व सम्बोधनकथं नेपाल सरकारं विदाया घोषणा याःगु खँय् सन्तोष जुइगु धैगु नं पुलांगु संस्कृतिइ रमेय् जुइगु जुइ । उकिं थ्व न्हूगु नेपाः निर्माणया लागि थ्व दिवसयात चेतनामूलक अभियान हे न्त्याकेगु दिंया रुपय् कायेनु । थ्व ज्याय् झी नेवाः नेपाःमि सकल नेपाःमि नाप जानाः न्हूगु नेपाः निर्माण व जातीय व वर्गीय मुक्ति ज्याय् नं सक्रिय जुइमाःगु दु ।

(च्वमि ज्यापु महागुथिया संरक्षक खः ।)

साभार : ज्यापु पौ

नेपाःया संविधानप्रति नेवाःतय् मंकाः विचाः

नेवाः जागरण मञ्चया ग्वसालय् जूगु "नेपाःया संविधानप्रति नेवाःतय् मंकाः विचाः" विषय जूगु सहलह लिपा नेवाः न्त्यलुवापिन्सं मंकाः ल्हाःचिं तया पिकाःगु विज्ञप्तिया पूर्ण पाठ :–

'नेपाःया संविधान-२०७२' या नामं पितब्यूगु देया न्हूगु संविधानपाखें झी सकल नेवाःतय् मंकाः तातुना कथं झीगु ऐतिहासिक, साँस्कृतिक, भाषिक, जातीय पहिचान दुगु नेवाः स्वायत्त राज्यया अधिकारयात सुनिश्चित मजुइगु कथं संघीय राज्यपुनःसंरचना याःगुलि थुगु वक्तब्यपाखें मंकाः कथं नेवाःतय्गु असहमति पितबियाच्वना ।

धर्मनिरिपेक्षतायात संविधानपाखें संस्थागत यायेगु ज्या जूसां नं थुकिया स्पष्टिकरण अंशपाखें सनातननिसें न्त्यानावयाच्वंगु धर्म संस्कृतिया संरक्षणया व्याख्या याना: हिन्दू राज्ययात हे संवैधानिक कथं संस्थागत यासें देयात 'नेपाःया अन्तरिम संविधान - २०६३' सिवें नं ल्यूने व्छयेगु ज्या जूगु जुल ।

अथे हे संघीयतायात संवैधानिक सुनिश्चित यायेगु ज्या जूगु खःसा नं थ्वया सर्वमान्य सैद्धान्तिक मान्यता कथं केन्द्रय् साझेदारी सरकार अले स्थानीय तहलय् स्वायत्त व स्वशासन धैगु प्रावधानया अःखः वास्तविक राजनीतिक व आर्थिक क्षेत्रय् स्वशासन, स्वायत्तताया नापनापं अग्राधिकार, आत्मनिर्णययया अधिकार मदुगु छगू केन्द्रीकृत शासन प्रणाली न्त्याकेगु कथं थ्व संविधानदुने व्यवस्था जुयाच्वंगु दु । थ्वहे भ्वलय् अवशिष्ट अधिकार केन्द्रया नियन्त्रणय् तयेगु व निर्वाचित संघीय विधायिका व सरकारयात गुगु नं इलय् केन्द्रपाखें विघटन यायेफइगु निरंकुश व्यवस्था समेत जुयाच्वंगु दु, गुगु सही संघीयताया मान्यता कथं मखु ।

भाषिक अधिकारया पक्षय् थुगु संविधानपाखे छखे आः नं खँयभाययात हे आधिकारिक कामकाजि भाय्या मान्यता बिसें भाषिक एकाधिकारया नीतियात निरन्तरता बीत स्वःगु जुल । मेखे, देय्या मेमेगु मांभाय्यात राष्ट्र भाय् धकाः संज्ञा बियातःगु दुसां उज्वःगु भाय् प्रादेशिक तहलय् छ्यलेगु सम्बन्धय् तक नं मौलिक अधिकार कथं सुनिश्चित मयासें 'कानून बमोजिम' धैगु प्रतिवन्धात्मक वाक्याशंपाखें निषेध यानातःगु दु । मांभासं शिक्षा काये दैगु अधिकार या सम्बन्धय् थुकथं हे प्रतिवन्धात्मक वाक्याशं छ्यलाः नियन्त्रण यायेत स्वःगु दु ।

राज्यपुनःसंरचनाया सम्बन्धय् गुगु कथं प्रदेशया सीमाङ्कन यानातल उकिं नं - २ या प्रदेश छगुलि त्वःता मेगु खुगुलि प्रदेशय् अनया लक्षित आदिवासी जनजाति, मूलवासीत तच्चकं अल्पमतय् लिकुनिगु व केवल खँय् ब्रम्हु क्षेत्रीया ल्याः अत्याधिक वहुमत कायम जुयाच्वंगु दु । थुकिं यानाः केन्द्रय जक मखु प्रादेशिक तहया सरकारया नेतृत्वय् तक नं कन्हय् खँय् ब्रम्हुतय्गु एकःति जुइगु व मेपिं सकलें नीति निर्माण तहपाखें हानं वहिष्कृत हे जुइमालिगु व्यवस्था थुगु संविधानपाखें यानातःगु दु । राष्ट्रया परि भाषाय् वहुल राष्ट्रिय राज्य कथं परिभाषि मयासें केवल एकात्मक राज्य कथं जक व्यवस्था यानातःगु दु ।

उलि जक मखु, आदिवासी जनजातितय्गु अन्तरराष्ट्रि परि भाषा व मान्यतायात हाथ्या बीकथं थुगु संविधानय् आदिवासी जनजातिया समानान्तर अर्थय् मेगु आदिवासी खँग्वः दुथ्याकाः तःधंगु भ्रम बीगु याःगु दु । नापंनापं म्हिगःनिसें एकाधिकार कायम यानावयाच्वंपिं समुदाययात खस आर्यया नामय् (ब्रम्हु क्षेत्री सन्याशी दशनामी) विशेष आरक्षणया व्यवस्था समेत याःगु दु ।

समानुपातिक समावेशीया सम्बन्धय् मौलिक अधिकार कथं दुमथ्याकुसें केवल निर्देशक सिद्धान्तया खण्डय् जक दुथ्याकातःगु जुल ।

न्हूगु संविधानपाखें गणतन्त्रयात सुनिश्चित यायेगु अले नापनापं नागरिकतनाप सरोकार गुलिखे खँयात मौलिक अधिकार कथं संस्थागत यायेगु ज्यायाःगु दुसां सलंसः दँ न्त्यवनिसें झी नेवाःतय् विरुद्ध जुयावयाच्वंगु भाषिक, जातीय, साँस्कृतिक, शैक्षिक उत्पीडन व विभेदयात न्हंकेगु ज्या मजुगुलिं थुगु बक्तव्यपाखें जिमिसं मंकाः कथं असमत प्वंकागु जुल ।

नापनापं, थःगु जातीय म्हसीका दुगु स्वायत्त राज्यया स्थापना अले मेमेगु अधिकार प्राप्ति मजूतले न्हापा लिपा थें नेवाःतय् आन्दोलन मदिक्क न्त्यानाच्वनीगु खँ नं थ्वहे बक्तव्यपाखें न्त्यथनाच्वना ।

व्यवहारिक जीवन न्ह्याकेत मदयेकं मगाःगु शिक्षा

नासः (न्वचू, उद्घोष व एफ एम संचालन कला)

श्रीकृष्ण महर्जन

समाचार

समाचारय् हनेवहःम्ह, भाजु, मय्जु, मानविय, सम्मानित, न्यनामि थें जःगु खँग्वःयात छ्यलीगु औपचारिक समाचार खः । औपचारिक समाचारये् दक्ले न्हयःने हे घटना उत्कर्ष च्वयेमाः धकाः छु ? सुनां ? गबले ? थेंजाःगु खँ च्वइ । अनं क्वय् जक घटनाया दृष्य गन ? गुगुकथं ? धकाः च्वइ अले दक्ले क्वय् जक घटना विवरण च्वइ । समाचारया मू खँ अर्थात समाचारया महत्व तया दक्ले च्वये च्वइ ।

घटना उत्कर्ष
छु ? सुना ? गबले ?
दृष्य बाय् झलक
गन ? गुगु कथं ?
घटना विवरण

विस्तृत पृष्ठभुमि

औपचारिक समाचार स्वरुप चित्र

औपचारिक समाचारया स्वारुप

खँ ल्हायेगु भासं च्वइगु समाचरायात अनौपचारिक समाचार धाइ । खँ कने थें याना समाचार अनौपचारिक समाचार बिइगु खः । दक्ले न्हापां हे घटनाया दृष्य गन ? व गबले ? च्वइ । अनं लिपा गुगु कथं ? व छाय् ? धकाः च्वइ । दक्ले लिपा जक छु ? सु? धकाः च्वइ । औपचारिक समाचारया ध्याक अःखः शैलिं च्वइगु हे अनौपचारिक समाचार खः ।

समाचारया श्रोत

छुं घटना खः व घटना नाप स्वापू दुगु खलः, पुचः, मनू फुक्कं हे व समाचारया श्रोत खः । समाचार श्रोतयात संचार कःमिं हे मालेमाः ।

समाचार तयार यायेबलय् श्रोतया विषयसं ध्यान बिइमाःगु खँ

१) श्रोत सही खः ला कि मखु ?
२) श्रोतयात माःगु कथं उद्धत जूगु दु ला कि मदु ?
३) श्रोतयात म्वाः मदुगु कथं महत्व बिल ला कि ?
४) खंम्ह, सूत्र धकाः म्वाः मदुगु श्रोत धाल कि ?
५) श्रोत विषयना गुलि स्वापू दु ?

समाचारया कोण

छुं नं समाचार तयार यायेगु इलय् छु धाये त्यनागु खः व स्पष्ट जुइमाः । छु बिइ त्यनागु खः ? अले उकिं लाकीगु प्रभाव छु खः ? अले समाचार छाय् धकाः दक्ले न्हापां स्पष्ट जुइमाः । छु नं घटना बाय् विषययात थीथी थासं च्वना स्वयेफु । गुगु थासय् च्वना स्वल व छगू कोण खःसा मेगु थासय् च्वना स्वल धाःसा मेगु हे खने दइ । उकिं थ्व नं मेगु हे कोण खः । छगू काणं स्वया बिइगु समाचार मेगु कोणं स्वाया बिइगु समाचार फरक जुइफु ।

समाचारया कोणया बार ध्यान बिइमाःगु खँ

१) समाचारया कोण स्पष्ट जू ला कि मजू ?
२) समाचार कोण न्हूगु पहः दु ला कि मदु ?
३) छगू हे समाचारय् यक्व कोणं खँ वल ला कि ?
४) समाचारया कोणं व्यापकता का ला कि मकाः ?
५) न्यनामियात माःगु कोण दु ला कि मदु ?

समाचारया भाषा

समाचार धइगु व्वनेगु मुख कनेगु खः धकाः थुइकेमाः । उकिं समाचार धइगु कनेगु भाषा खः ।

समाचार तकसं चीहाकः व सरल वाक्य तया च्वयेमाः । थाकुगु खँग्वः तया च्वलकी व्वना कनेबलय् थाकुइफु । ल्याः अंक यात भासं हे च्वयेमाः । समाचार य् नां, पद, तिथिमिति व ल्याइत सतकं ध्यान बिइमाः । रेडियोया समाचार लिसकया न्यने फइमखु । न्वंवाये धुनेवं क्वचाइ । उकिं तसकं अःपुगु व थुइके फुगु भाय् जुइमाः ।

समाचारया भाषाया बार ध्यान बिइमाःगु खँ

१) समाचारय् म्वाः मदुगु खँग्वः दु ला कि ?
२) भाषा आक्रमक जुल ला कि ?
३) वाक्य ताःहाकः जुल ला कि ?
४) भायष् हानं दोहोरे जुल ला कि ?
५) संक्षिप्त खँग्वः दु ला कि ?
६) न्वंवायेत तयार यानागु भाषा खः ला कि मखु ?

सः नापया समाचार

छकू हे समाचार १ मिनेटसिवें ताःहाकः जुल धाःसा न्यनामिया ध्यान मलासलेफु । ताः हाकः जुइगु अवस्थाय् स्थलगत ध्वनी , सरोकार वालाया मू सः नाप नापं समाचार प्रशारण यायेफइ । विशेष महत्वया समाचार जूसा सरोकारवालाया सः रेकर्ड याना समाचार नाप नापं प्रशारण यायेफइ ।

कथंहं....

नेवाः दबूया सहलह ज्याभ्वः

नेवाः दबू डट कमया ग्वसालय् नेवाः एकता दिवसयात कयाः येँय् सहलह ज्याभ्वः शुक्रवाः क्वचाःगु दु । गोरखापत्र न्हिपौया प्रधान सम्पादक पुष्कर माथेमाया मू पाहांसुइ 'नेवाः एकता दिवसय् नेवाः दबूया सरोकार' बिषयक सहलह ज्याभ्वः क्वचाःगु खः । ज्याभ्वलय् मू पाहां माथेमाया लिसें पूर्वमन्त्री तीर्थराम डंगोल, पूर्वराज्यमन्त्री दिलिप महर्जन, नेवाः देय् दबूया नायः नरेश ताम्राकार, नेवाः पत्रकार राष्ट्रिय दबूया नायः श्रीकृष्ण महर्जनं थःथःगु नुगः खँ तयादीगु खः । मू पाहां भाजु माथेमां त्वाःदेवा मत च्याकाः उलेज्या यानादीगु ज्याभ्वलय् लोककवि राजभाइ जकःमिं थःगु चिनाखँपाखें लसकुस यानादीगु खः । ज्याभ्वः नेवाः दबू डट कमया प्रधान सम्पादक बिराजकाजी राजोपाध्याययाया सभानायकय् जूगु खः । ज्याभ्वलय् न्वंवाःपिं वक्तापिन्सं संचार ख्यलय् थौंकन्हय्या शसक्त माध्यम धइगु वेब संचार हे खःगुलिइ बः ब्यूगु खः ।

नेवाः पत्रकार राष्ट्रिय दबूया नायः श्रीकृष्ण महर्जनं नेवाः एकता दिवसयात तःजिक हनेगु निति सकल जायेगु निति इनाप यानादिल । लिसें वय्कलं वइगु पुस २७ गते किपूया लाय्कुलिइ पृथ्वी नारायण शाहयात थुकलं बीगु ज्याभ्वलय् ब्वति कायेत नं सकलसित आव्हान यानादिल । पूर्वमन्त्री तीर्थराम डंगोल, पूर्व राज्यमन्त्री दिलिप महर्जनजुपिन्सं नेवाः पहिचान व अधिकारया सः थ्वयेकेत नेवाःतय्सं वेब संचार पाखें नं लवः काये फयेकेमाःगुलिइ बः बियादीगु खः । नेवाः देय् दबूया नायः नरेश ताम्राकारं वेब संचार कःमित निष्पक्ष अले आग्रह पूर्वाग्रहपाखें तापानाः नेवाः अधिकार प्राप्तिया आन्दोलनय् जायेमाःगु धयादीगु खः । ज्याभ्वःया मू पाहां गोरखापत्र न्हिपौया प्रधान सम्पादक पुष्कर माथेमां नेवाः एकता दिवसयात ताःलाकेत नेवाः संचारकःमित छधी जुयाः न्ह्याःवनेमाःगुलिइ बः बियादिल । लिसें वय्कलं येँया त्वाःत्वालय् नेवाः स्वायत्त राज्यया बोर्ड तःम्ह अपरिचित व्यक्तियात च्वछासें थथे बोर्ड तयेगु ज्या नेवाः नेतृत्वयात छगू ध्याचू नं खयेफुगु धयादीगु खः । सभापति लिसें नेवाः दबू डट कमया प्रधान सम्पादक बिराजकाजी राजोपाध्यायं आः नेवाः पहिचानया आन्दोलन स्वनिगः दुने जक लिकुंका मतःसें देय्न्यंकया लिसें हलिंन्यंकया नेवाःतय्त कःघाना वनेमाःगुलिइ बः बियादिल । राजोपाध्यायं नेवाः अधिकारया सःयात शसक्त रुपं ल्ह्वनेत नेवाः संचारकःमित न्ह्याब्लें तयार दुगु प्रष्ट यानादिल ।

मोर्चा माघ ७ गते तकया न्हूगु ज्याभ्वः घोषणा

संयुक्त लोकतान्त्रिक मधेसी मोर्चा सीमा नाकाय् धर्नानापंया आन्दोलनयात मदिकूसे न्हूगु ज्याभ्वः घोषणा याःगु दु ।

स्वन्हुतक न्ह्याःगु मोर्चाया बैठकं सरकार वार्ताप्रति गम्भीर मजूगु द्वपं ब्यूगु दु । औपचारिक व अनौपचारिक याना: २५ क्वःसिबें अप्वः वार्ता जूगु धासें मोर्चा धाःगु दु, 'वार्ता व सम्वादपाखें मधेसी, आदिवासी जनजाति, थारु, मुस्लिम नापंया सीमान्तकृत समुदायया मुद्दातय्गु सम्बोधनप्रति प्रष्ट दृष्टिकोणया अभावं वार्ता परिणाममुखी जुइमफूगु जिमिगु ठहर खः ।' राज्य संचालकतय्गु नश्लवादी चिन्तन व एकल जातीयताय् आधारित अन्धराष्ट्रवादी मानसिकताय् छुं नं ह्यूपा मजूगु व सरकारया नेतृत्वय् दूगुलिं मधेसी लगायतया सीमान्तकृत जनताप्रति अपमानजनक अभिव्यक्ति बिइगु ज्यातक मचूगु मधेसी मोर्चा धाःगु दु । मधेसी मोर्चा संसदय् च्वंगु संविधान संशोधन विधेयक परिमार्जन मयासे पारित जूसा थःपिन्सं ल्ह्वनागु मुद्दा सम्बोधन मजुइगु व थःपिन्त मान्य मजुइगु धाःगु दु । मधेसी मोर्चा जारी आन्दोलनयात अझ प्रभावकारी व सशक्त रुपय् न्ह्यःने यंकेगु धासें न्हूगु ज्याभ्वः तकं सार्वजनिक याःगु दु । वं पुस २८ निसें माघ ७ गतेतकया आन्दोलनया ज्याभ्वः दयेकूगु दु ।

गुगु कथं २८ गते जिल्ला सदरमुकामय् जुलुस प्रदर्शन, ३० गते आन्दोलनय् ज्यान गुमेयाःपिनिगु किपाः ब्वज्या यायेगु, माघ २ गते लाठी जुलुस पिकायेगु, ४ गते मसाल जुलुस पिकायेगु, ५ गते बलिदान दिवस न्यायेकेगु व ७ गते गां नगरतक विरोधसभा यायेगु ज्याभ्वः तयातःगु दु । मधेसी मोर्चा न्हूगु ज्याभ्वःलिसें जारी मेगु ज्याभ्वःयात निरन्तरता बिइगु धाःगु दु ।

धिमेबाजा वंशावली

–इन्द्रबहादुर महर्जन,
पांगा, सिकुछें

१. धिमेवाजा नृत्यनाथ सत्ययुग निसे चलेजुगु दु धैगु खं स्कन्ध पुरान व शिव पुरान सःफूली च्वयातगु खनेदु । वाजया संस्कार, मनु जंगल त्वता स्थायी वास व सभ्यक्रमनिसे जनावरतयत ख्याचो विइत सिंचा, ल्वहंचा, अन्य वस्तु थाना ख्यायेगु ज्वलं निसे दु धैगु वैज्ञानिक धापु दु । वहे क्रम वाजं थायेगु शुरु जुगू धैगु वैज्ञानिक धापु दु । नेपाले लिच्छवी राजा अंशुवर्मा, मल्ल राजा सिद्धिनर्रासह मल्ल, जयस्थिति मल्ल नृत्यनाथ पाखे तसकं मन तयावगु खनेदु । चोभार आदित्यनाथ देगः स्थापना यानाः सदाशिव मल्ल धिमेवाजा थानाः जात्रा यायेगु ज्या शुरु याःगु वंशावली खनेदु । कीर्तिपुरे पिगंने लाखेपाः च्वना मनु नइम्ह लाखय् (राक्षस) यातः सुयाम्ह मनु दयेका झंग लाना तक मजिया इन्द्रायणी आराधना याना इन्द्रायणी देवी दैत्ययात सम्हार यागुली व बाघ भैरव प्रत्यक्ष जुया दैत्य पाखे मुक्त याःगुली किपुली इन्द्रायणी, गणेश व बाघ भैरव जात्रा धिमे बाजा तया यायेगु चलन जुयावगु खनेदु । धार्मिक न्वचु कथं धिमे बाजा, कां बाजा, दाफा यात इन्द्र बाजा नं धाई उकथं महादेवया नृत्यनाथ पाखे धिमे वाजा न्हापाला धैगु खनेदु । बाजाया संस्कार हे दैत्य पाखे विजय जुगूली न्हयाना वगु खनेदु । पांगय् शंकराचार्य २१ सय वर्ष न्ह्यो पांगय् दथुई च्वना तपस्या याना, वया शिश्यतयगु वासयात राक्षसं मीं तया विउगु अले राक्षसलिसे शंकराचार्य युद्ध जुया उकीं मफया विष्णुदेवी आराधना याना राक्षसयात संहार याना पांगाया वइगु नामं शंखापुर तःगु शिव पुराने खनेदु । व तपस्या यागु थाय दथल नां जुगु धैगु वंशावली च्वगु खनेदु । उकीया (विजयया) लसताय धिमे लिपा जुसां वाजं थाना जात्रा यायेगु न्हानावन, वालकुमारी यलं वगु जुया यलया आचाजु पांगाया जात्रा खुनु द्यो पुज्यायगु ज्याः याईगु ख । थ्वखं परम्परा पाखे खनेदु । पांगाया नमख्वा धैगु शब्द लिच्छवीकाले मानदेव, अंशुवर्माया पाले काठमाडौं व्यापक विकाश जुगु क्रम पांगा नमख्वाते कौत, कामी थरपीव्यापक वस्ती जुगु व लीपा वहेक्रमे नःयागु ज्याः याइपी यक्वो वस्ती जुगुली नमख्वा नां जुगु धैगु बंशावली च्वयातगु खनेदु । लिच्छवीकालया अन्त्य धैगु क्रमे नेपालय् काठमाडौं उपत्यका ९ स्केल या अप्पो भखायब्वया यक्व मनु सिना लिपा नमख्वा थासे जग म्हुगु थासे यक्व थासे नखी लुयावगु खनेदु । उकी याना नमख्वति बंशावली नःयाः ज्या याइपी कामी, कौत बस्ती दु धैगु प्रमाण दु ।

२. सिकुछें धिमे वाजा पांगाया न्हापांगु धिमे वाजा धैगु खनेदु, सिकुछें धिमे खलः नं न्हापा जाखा, कीपुली स्यनेगु याःगु खनेदु । जाखा व किपुली वि.सं. १९४० निसे स्यनेगु निसे निरन्तर धिमे बाजा शुरु जुगु खं परम्परा पाखें खनेदु । अनली धोकासी, दथल निरन्तर न्ह्याना च्वंगु खनेदु ।

३. सिकुछें धिमे खलः नं कजी छें निसे थाय् थासय् अलग अलग थायेगु वोल न्ह्याना च्वंगु दु जस्तै जतिताल, ब्रम्हताल, च्वताल, एकताल, झकाताल, ग्रहताल दक्व मिलेयाना थानाच्वंगु दु । च्वताल, गौताल धैगु फर्मास रुपं अन्य बोल थाना च्वंगु दु । पांगा ध्वकासीनिसे पिगं तक चाली, पिंगनिसे धुसी तक जती बोल, धुसीनिसें लाछी नारायण द्यो तक प्रताल, नारायण द्यो द्योल्हाना चाहिला, लाछी ढोकानिसें दथल तक ग्रहताल, दथलं निसें दिख्यः, पिनेक्यव, महांवो निसे नाःसःद्यो तक जतिघोसा, नाःसःद्योनिसे भुजिन्द, तुंचाख्यो निसे ध्वकासी तक एकताल, वागमती सुन्दरघात निसे चोभार आदित्यनाथ अथवा पिंगद्यो तक तालप्रताल, करुणामय द्यो चाहिलेगु अलग बोल, द्यो पुज्यायतः स्वकंधा, भिंगु ज्याःयायेत सुमंगल, कजी खलंनिसे पिंहावयेत अलग बोल, द्यो चाहिला लिपा छें वयेत अलग बोल, थायेगुज्या न्हयाना वयाच्वंगु दु । २०७० साल माघ १९ गते सिकुछें धिमे स्येनेगु ज्याः पुवंके धुंका २०७२ मंसीर १३ गते निसे नमख्वाः धिमे खलः रुपं सिकुछें धिमे खल नं पांगा नमख्वाते धिमे स्यनेगु बुलुहं न्ह्याना च्वंगु दु । थ्वहेकथं पांगे जक मखु नेवाःपी च्वनाच्च थासे बांलाक, पुवंक धिमे वाजा व मेमेगु बाजा न्ह्याना नेपायाः चीं संस्कृती व कलाकृति बांलाका वनेनु धैगु जिगु दुनुलंनिसे आशा दु । पांगे धिमे बोल छगु वोले हयेगु नं इच्छा दु ।

तपाईको टोलमा भएका घटना कीर्तिपुरको समाचार बनाउने हो भने तपाई एक कल फोन गर्नुस् हामी तपाईको टोलको समाचार कीर्तिपुरको समाचार बनाईदिनेछौं

कीर्तिपुरको चित्रण

कीर्तिपुर सन्देश

किपुलिं पिदनाच्वंगु कीर्तिपुर सन्देश वाःपौ व ज्वज्वलपाः वाःपौया ग्राहक जुइगु नितिं स्वापू तयादिसँ

कार्यालयः निखासी टोलः कीर्तिपुर नपा-३
फोन नं.: ४३३३००७, ९८४१४०१०७७

ज्वजलपा वाःपतिइ छिगू चिनाखँ/बाखं/हाइकू विज्ञापन व मेमेगु च्वसू पिथनेगु जूसा जिमित स्वापू तयादिसँ

सकलसिगु मंकाः सः

ज्वजलपा वाःपौ

ज्याकूः निखासी त्वाः किपू नपा-३ फोन ल्याः ४३३३००७,
९८०८६२६४२० ई-मेल : kirtipur_sandesh@live.com